

**ERKLÆRING FRA DEN FØRSTE
SAMEPARLAMENTARIKERKONFERANSEN
Jokkmokk, 24. februar 2005**

Den historiske og første Sameparlamentarikerkonferansen, sammensatt av representantene fra Sametingene i Finland, Norge og Sverige med deltakelse av representanter for samene i Russland, samlet i Johkámohki/Jokkmokk, 24. februar 2005:

Anser denne forsamling som en historisk milepæl i det samepolitiske arbeidet, og som en påminnelse om at vi samer er ett folk, forent gjennom vår felles historie, kultur, språk og landområder, og som en bekreftelse på at rikenes grenser ikke skal eller kan bryte vårt fellesskap;

Slår fast at de nordiske statene, gjennom lappekodisillen av 1751 har anerkjent samene som et folk med rett til egen framtid, uten hinder av riksgrensene som da ble trukket. Det skjedde gjennom en sikring av samenes rett til bruk av land og vann, og omfattende interne selvbestemmelsesordninger. Dette er langt på veg i tråd med moderne folkerett.

Erklærer at vi i fellesskap anser oss forpliktet til å forvalte og videreføre vår felles arv fra våre forfedre- og mødre til beste for det samiske samfunn, og at vi fortsatt vil verne om våre umistelige urfolksrettigheter til land, vann og naturressurser – grunnlagt på vårt folks bruk av disse områder gjennom uminnelige tider;

Erklærer også at vi både er forpliktet, berettiget og beredt til å forvalte utviklingen av våre samfunn og områder på en bærekraftig måte, og forventer at nasjonalstatene bidrar til dette gjennom fullt ut å anerkjenne, respektere, sikre og legge forholdene til rette for gjennomføring av det samiske folkets rett til selvbestemmelse i samsvar med folkerettens regler;

Framhever i den forbindelse nødvendigheten av at nasjonalstatene, i samsvar med grensetraktaten av 1751, herunder lappekodisillen, og folkeretten, fortsatt anerkjenner og respekterer det samiske folkets rett til selv å bruke og forvalte egne naturrikdommer og ressurser til beste for det samiske samfunn, og understreker at det samiske folket ikke i noen tilfeller kan fratras sitt eksistensgrunnlag;

Understreker behovet for en fortsatt sikring og utvikling av samisk kultur, språk og utdanning, samiske tradisjoner og næringer, og vedkjenner oss i så henseende egne forpliktelser;

Forventer at også nasjonalstatene oppfyller deres forpliktelser i forhold til sikring og utvikling av samiske næringer, samisk kultur, språk og utdanning, i samarbeid med sametingene og i overensstemmelse med deres folkerettslige forpliktelser;

Anser det som viktig at alle deler av det samiske samfunn deltar i utformingen av våre samfunn, deriblant kvinner, barn, unge og eldre - som alle på hver sin spesielle måte representerer en viktig forbindelseslinje mellom vår historie, nåtid og framtid;

Uttrykker store forventninger til den nordiske ekspertgruppens arbeid med en nordisk samekonvensjon, og framhever viktigheten av at også Russland på lengre sikt søkes inkludert i arbeidet med å anerkjenne og sikre samenes grunnleggende rettigheter på tvers av landegrensene;

Konstaterer med tilfredshet at Den europeiske union nå har anerkjent samene som ett urfolk i Europa og at rettigheter knyttet til samisk kultur, språk og næringer dermed også er en del av unionens konstitusjon;

Uttrykker bekymring over at De forente nasjoner etter tjue års arbeid med en universell erklæring om urfolksrettigheter ennå ikke har kommet fram til en omforent tekst som uttrykker universelle minimumsstandarder for urfolks rettigheter og friheter, samtidig som de nordiske staters innsats i denne prosessen i løpet av de seneste årene anerkjennes som et viktig bidrag til bestrebelsene med å oppnå konsensus;

Uttrykker anerkjennelse for Samerådets aktive deltakelse i forhandlingene om en FN-erklæring om urfolks rettigheter, spesielt deres helhetlige tekstforslag, som Samisk Parlamentarisk råd har sluttet seg til;

Erklærer enighet om følgende:

1. Finland, Norge, Russland og Sverige er forpliktet til å anerkjenne og sikre samenes urfolksrettigheter, deriblant historiske rettigheter til land, vann og naturressurser;
2. Bevaring, styrking og videreføring av samisk kultur, særlig tradisjonelle samiske næringer som reindrift, jakt- og fiske og andre naturbaserte næringer, er avhengig av nasjonalstatenes anerkjennelse og effektive sikring av samenes historiske rettigheter til land, vann og naturressurser, slik dette ble gjort allerede i 1751. Dette vil også være i tråd med nasjonalstatenes respektive forpliktelser i samsvar med FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter - særlig artiklene 1 og 27, og ILO konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater.
3. Understreker at nasjonalstatene er forpliktet til fullt ut å anerkjenne og sikre gjennomføring av det samiske folkets rett til selvbestemmelse i overensstemmelse med folkeretten, særlig felles artikkel 1 i FNs konvensjoner om henholdsvis sivile og politiske rettigheter og økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter;
4. I kraft av den folkerettslig anerkjente retten til selvbestemmelse har det samiske folket rett til selv å bestemme sin politiske stilling og fremme sin egen

økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling, og for egne formål råde over sine naturrikdommer og forekomster. Ikke i noe tilfelle kan det samiske folk bli berøvet sitt eget eksistensgrunnlag.

5. Nasjonalstatene oppfordres på det sterkeste til å sikre at pågående samiske rettighetsprosesser finner snarlige konklusjoner og løsninger i samsvar med historiske samiske rettigheter og folkeretten, og garantere for at endelige konklusjoner og beslutninger ikke treffes før samene har sluttet seg til disse;
6. Samisk rett til selvbestemmelse innebærer også at samene har rett til selv å representere sine rettigheter og interesser i nasjonale, regionale og internasjonale sammenhenger, og det forventes at nasjonalstatene bidrar og legger forholdene til rette for samisk deltakelse i regionale og internasjonale sammenhenger, inkludert medlemskap i regionale og internasjonale organisasjoner der det er naturlig med slikt medlemskap;
7. Samene i de fire land er ett felles folk som har rett til å utvikle sitt samfunn, sine næringer, institusjoner og framtidsvisjoner, sitt språk og sin kultur på tvers av og uten hinder av landegrensene, og nasjonalstatene bes derfor fullt ut harmonisere rettslige, politiske, forvaltningsmessige og økonomiske vilkår for samene i de ulike land;
8. Samiske kvinner er bærere av grunnleggende verdier og kunnskap som spesielt må vektlegges. Det fremheves at disse må gis like muligheter til å delta på alle områder av det samiske samfunnsliv. Særlige tiltak må iverksettes for å sikre effektiv deltakelse i samfunnsliv og samfunnsutvikling fra samiske kvinner.
9. Samiske barn og unge er en viktig ressurs i utviklingen av det samiske samfunn. De må sikres mulighet til opplæring i og på samisk språk og kultur, og gis like muligheter til en fremtid tuftet på sin egen kultur. Norge, Sverige, Finland og Russland har sammen med sametingene og Samisk Parlamentarisk Råd et spesielt ansvar for å skape og koordinere en enhetlig politikk for samisk ungdom, særlig innen opplæring og utdanning. Særlige tiltak må iverksettes for å sikre aktiv samfunnsdeltakelse og medbestemmelse for samiske barn og ungdom.
10. Arbeidet med en nordisk samekonvensjon er en viktig prosess i forhold til anerkjennelse, sikring og samordning av samiske rettigheter, og for utviklingen av det samiske samfunn over landegrensene. I den forbindelse anses lappekodisillen som et særlig viktig grunnlag;
11. De nordiske land forventes fortsatt å være forgangsland i anerkjennelsen og utviklingen av urfolks rettigheter. Det forventes derfor at en nordisk samekonvensjon vil representere et historisk framskritt i anerkjennelsen av urfolks rettigheter, og at konvensjonen vil opprettholde, sikre og styrke eksisterende folkerettslige normer for urfolks rettigheter;

12. Ekspertgruppen for nordisk samekonvensjon, som forventes å overlevere sin innstilling i november 2005, har en sammensetning og ekspertise som medfører store forventninger til deres forslag til samekonvensjon.
13. Det forventes at sametingene gis anledning til å delta som likeverdig part i de mellomstatlige forhandlingene om en endelig konvensjonstekst. Det er fra samisk side et absolutt krav om at en konvensjonstekst ikke kan vedtas og ratifiseres uten sametingenes tilslutning til den endelige teksten;
14. Finland, Norge og Sverige bes etter ikrafttreddelsen av nordisk samekonvensjon også søke å inkludere Russland i et forpliktende og konvensjonsbasert samarbeid om samiske forhold og rettigheter;
15. Den europeiske unionens konstitusjonelle anerkjennelse av samene som et urfolk i Europa forplikter unionen til å iverksette særskilte tiltak for å sikre samenes rettigheter, blant annet i forhold til næringer, kultur og språk;
16. Nordiske stater som er medlemmer i Den europeiske union bes på bakgrunn av unionens konstitusjon, og protokoll 3 om samene, initiere en prosess med målsetting om utvikling av en intern urfolkspolitikk for unionen;
17. Den seneste utviklingen innenfor Den europeiske union styrker behovet for samisk deltakelse og representasjon i forhold til unionens institusjoner og organer;
18. Finland, Russland og Sverige anmodes til snarest å ratifisere ILO konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, mens Norge oppfordres til fullt ut å gjennomføre egne forpliktelser i henhold til ILO konvensjonen.
19. Det forutsettes at den pågående Finnmarkslovsprosess i Norge finner sin løsning innenfor udiskutable folkerettslige rammer. Samiske eiendoms og besittelsesrettigheter i Finnmark fylke må identifiseres og anerkjennes og samene må få tilstrekkelig innflytelse i ressursforvaltningen.
20. Det må stilles spørsmål ved den finske statens eiendomsrett til skogsområder som samene har hatt historisk eiendomsrett til. Andres bruk av samenes områder utgjør en trussel mot tradisjonelle samiske næringer, særlig reindriftsnæringen. Videre utgjør andres bruk en trussel mot samisk kultur, språk, tradisjonelle levemåte og derigjennom samisk identitet. Regjeringen i Finland må i samråd med samene virke til å løse landrettighetsspørsmålet. Samene må gis selvbestemmelsesrett over egne naturressurser. Før landrettighetsspørsmålet er avklart må Finland avholde seg fra å realisere tiltak som kan ha negative virkninger for naturressursene
21. Tilgang til tradisjonelle jakt, fiske og reinbeiteområder er en forutsetning for bevaring og utvikling av samisk kultur. Det er ikke holdbart at svenske domstoler praktiserer regler for bevisførsel som er utformet etter svensk ikke-nomadisk bruk av land. Resultatet er at samiske parter, etter gjeldende rett, i

praksis ikke har mulighet til å nå fram i rettssaker om rett til land og vann de bruker og skatteland. Samene må videre tilføres nødvendige ressurser slik at de har mulighet til å prøve sine rettigheter til land og vann i domsstolene.

22. Sjøfisket og næringskombinasjoner på kysten er en sentral del av den samiske kulturen. Det er en kjensgjerning at samisk fiske i dag er truet og at stadig flere samiske fiskere har mistet og stadig mister retten til å fiske. Nasjonalstatene plikter å gi klare lovbestemmelser om samenes rett til å delta i sjøfisket og annen utnyttelse av de marine ressursene, og rett til deltakelse i forvaltningen av disse ressursene. Disse må gjenspeile det behov den samiske kulturen som helhet har til særskilte virkemidler for å kunne overleve som en egen kultur.
23. Det anses som svært avgjørende for FNs forhandlinger om en universell erklæring om urfolks rettigheter at de nordiske land, sammen med andre likesinnede stater og urfolk, viderefører arbeidet med å komme fram en omforent tekst. Det forventes at nasjonalstatene bidrar til sametingenes overholdelse av sine forpliktelser overfor det samiske folket gjennom å legge forholdene til rette for sametingenes fortsatte aktive og effektive deltakelse i FN forhandlingene om en urfolkserklæring;
24. Det forventes at sametingene, samiske organisasjoner og de respektive nasjonalstatene fortsatt aktivt deltar i arbeidet i FNs permanente forum for urfolkssaker, med målsetting om å fremme og beskytte urfolks rettigheter. Nasjonalstatene bes også bidra med nødvendige økonomiske midler til gjennomføringen av FNs andre tiår for verdens urfolk;
25. Det er avgjørende for det grenseoverskridende samepolitiske samarbeidet at Samisk parlamentarisk råd gis en forutsigbar og permanent finansiell basis for sin virksomhet. Nasjonalstatene bes i samarbeid med sametingene og Sameparlamentarisk råd søke å finne permanente finansielle løsninger for virksomheten.
26. Det anses også som svært viktig for det grenseoverskridende samepolitiske samarbeidet at sametingenes folkevalgte representanter gis anledning til å møtes for å diskutere grenseoverskridende spørsmål og utfordringer, og det besluttet herved at det hvert tredje år skal avholdes en konferanse for sameparlamentarikere (Sameparlamentarikerkonferanse). Samisk Parlamentarisk råd er ansvarlig for organisering og avholdelse av slike konferanser som samler sametingenes folkevalgte representanter.

#####